

5. Kyivstar Hub (2023). Що з бізнесом? Коротко про зміни в економіці та бізнесі вересень 2023. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/shho-z-biznesom-korotko-pro-zminy-v-ekonomicz-ta-biznesi-veresen-2023/> (Дата звернення: 25.10.2023)
6. Національний банк України (2023). Бізнес вперше з початку повномасштабної війни оптимістично оцінив перспективи свого економічного розвитку: результати опитування керівників компаній у II кварталі 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-vpershe-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyni-optimistichno-otsiniv-perspektivi-svogo-ekonomichnogo-rozvitku-rezultati-opituvannya-kerivnikov-kompaniy-u-ii-kvartali-2023-roku> (Дата звернення: 25.10.2023)
7. Публікація в "Економічна правда" (2022). Назва статті. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/10/688040/> (Дата звернення: 23.10.2023)
8. Публікація в "Економічна правда" (2023). Назва статті. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/6/703949/> (Дата звернення: 23.10.2023)

УДК: 334.012.63/.64:355(477)

Мар'яна Кобеля-Звір
к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет, Україна
marianakobelia@gmail.com

ГРАНТОВА ПІДТРИМКА ДЛЯ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ У ФОРМІ КОНСАЛТИНГУ

GRANT SUPPORT FOR UKRAINIAN BUSINESS REPRESENTATIVES IN THE FORM OF CONSULTING

Анотація. Розглянуто міжнародну технічну допомогу, гранти у формі негрошових ресурсів. Зазначено, що часто можливості для розвитку підприємництва мають вигляд експертної допомоги та консультаційних послуг. Розглянуто ряд організацій та програм, які надають підтримку українському бізнесу у формі консультацій та експертизи: Досвідчені експерти з Нідерландів, Служба старших експертів, Know-how exchange programme, Європейський банк реконструкції та розвитку. Окреслено основні перспективи для представників малого та середнього бізнесу в Україні, якщо вони скористаються інструментами міжнародної технічної допомоги, а саме: пришвидшений організаційний розвиток, посилення конкурентоспроможності, вихід на іноземні ринки тощо. Розглянуто, за яких умов суб'єкти господарювання можуть претендувати на підтримку досвідчених експертів та консультантів у межах міжнародної технічної допомоги.

Ключові слова: гранти для бізнесу, гранти, міжнародна технічна допомога, МТД, гранти ЄБРР, гранти у негрошовій формі.

Abstract. Considered international technical assistance, grants in the form of non-monetary resources. It is noted that often opportunities for the development of entrepreneurship take the form of expert assistance and consulting services. A number of organizations and programs that provide support to Ukrainian business in the form of consultations and expertise were considered: Experienced experts from the Netherlands, Service of senior experts, Know-how exchange program, European Bank for Reconstruction and Development. The main prospects for representatives of small and medium-sized businesses in Ukraine, if they use the tools of international technical assistance, are outlined, namely: accelerated organizational development, increased competitiveness, access to foreign markets, etc. The conditions under which economic entities can apply for the support of experienced experts and consultants in the framework of international technical assistance have been considered.

Keywords: grants for business, grants, international technical assistance, MTD, EBRD grants, grants in non-monetary form.

З початку 90-х рр., коли міжнародні партнери розпочали активно підтримувати нашу державу в процесах становлення демократичної країни, міжнародна технічна допомога, зокрема гранти, надходять в Україну у різних формах. Грантова підтримка для представників бізнесу України від міжнародних партнерів можлива не лише у грошовій формі, але й у формі експертної підтримки.

Відповідно до чинного законодавства України міжнародна технічна допомога (МТД) – фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України.

Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів, яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [1].

Розглянемо ряд можливостей МТД для українського малого та середнього бізнесу.

ДОСВІДЧЕНІ ЕКСПЕРТИ З НІДЕРЛАНДІВ (PUM). PUM Netherlands Senior Experts PUM – некомерційне об'єднання більш ніж 3000 експертів із різних галузей виробництва, сільського господарства, торгівлі, послуг, логістики, фінансів та управління, які допомагають підприємствам у 65 країнах світу. Працюючи спільно з місцевими керівниками, експерт Програми аналізує стан справ і проблеми підприємства чи організації, розробляє шляхи їхнього вирішення, допомагає знайти потрібне обладнання, покращити технологію. Програма PUM присвячена компаніям у секторі МСП (малого та середнього бізнесу). Ці компанії, як правило, не можуть дозволити собі наймати експертів на комерційній основі. Після схвалення запиту заявника на консультацію представники PUM зв'язують його з експертом, який допоможе у потрібній експертизі. Додатково PUM організовує супровідну підтримку [2, 3].

СЛУЖБА СТАРШИХ ЕКСПЕРТІВ (SES). Служба Старших Експертів (SES) – провідна німецька організація та однойменний благодійний фонд, що направляє фахівців із Німеччини на проекти в інші країни на громадських засадах. Експерти з різноманітних сфер діяльності, які мають багаторічний професійний досвід, готові на безоплатній основі працювати на будь-якому підприємстві та надати співробітникам допомогу, відповідно до поставлених керівником задач. SES – це більше 12000 експертів, які надають свою допомогу на громадських засадах. Секрет їхнього успіху – багаторічний професійний досвід у 50 галузях економіки і 500 професійних сферах. Організація працює з 1983 року і вже реалізувала понад 50000 проектів у 160 країнах світу: в Африці і на Близькому Сході, в Азії та Середній Азії, в Латинській Америці і Вест-Індії, в Центральній, Східній і Південно-Східній Європі, на Кавказі, а також в Україні [2, 4].

KNOW-HOW EXCHANGE PROGRAMME (KER). Програма обміну ноу-хау (KER) є інструментом підтримки проектів і програм, спрямованих на передачу ноу-хау та передового досвіду з ЄС до держав-членів СЕІ, що не входять до ЄС. Шляхом співфінансування розбудови потенціалу та проектів технічної допомоги KER пропонує гранти установам, які бажають поділитися своїм досвідом зі своїми партнерами, таким чином допомагаючи не членам просуватися на шляху до стандартів і політики ЄС. KER діє через конкурси пропозицій із фінансуванням, наданим Італією через Фонд СЕІ ЄБРР. ПРІОРИТЕТИ: посилення економічного і соціального розвитку країн, які не є членами ЄС; трансформаційні процеси; підтримка міжнародної співпраці [2, 5].

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ. Міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам від Центральної Європи до Центральної Азії для проведення ринкових реформ, активного інтегрування економік цих країн у міжнародні господарські зв'язки. ПРІОРИТЕТИ: фінансовий сектор та підтримка малого і середнього бізнесу; розвиток муніципальної, транспортної та енергетичної інфраструктури; природоохоронні заходи; модернізація промисловості [2, 6, 7]. Мета Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні - сприяти збільшенню кількості робочих місць, підвищенню загального рівня кваліфікації співробітників, нарощенню виробничих потужностей тощо.

Грантова підтримка передбачає залучення досвідчених консультантів задля виявлення потреб та подальшого розвитку бізнесу. Фінансування консультаційних проектів забезпечується: США та Швецією у межах Фонду сприяння малому бізнесу ЄБРР (інші донори: Італія, Японія, Корея, Люксембург, Швеція, Швейцарія, США, Тайвань Бізнес – Фонд Технічного Співробітництва ЄБРР та Норвегія), Європейським Союзом та Швецією у межах програми «Жінки в бізнесі». Завдяки ресурсам донорів із початком повномасштабної війни банк збільшив розмір компенсації вартості проектів із залученням місцевих консультантів із 50% до 85% [6, 7, 8].

Розглянемо основні бар'єри в процесі залучення грантових ресурсів у негрошовій формі представниками малого та середнього бізнесу (відповідно до опитування, проведеного Центром розвитку «ЧАС ЗМІН») [2]:

1. Критично низький рівень обізнаності бізнесу в можливостях МТД для свого розвитку.
2. Не відповідність критеріям прийнятності щодо заявників.
3. Недовіра представників МСП до інструментів міжнародної технічної допомоги.
4. Відсутність усвідомлення українських підприємців того, що консультаційна підтримка може бути в разі ефективнішою для розвитку, аніж грошова.

Отже, для посилення конкурентоспроможності українського бізнесу дієвою є міжнародна технічна допомога, яка часто має форму негрошових грантів. Така підтримка для вітчизняних підприємців від міжнародних партнерів доступна у вигляді залучення експертизи досвідчених фахівців та консультаційних послуг. Ефект від них значний: пришвидшений організаційний розвиток, посилення конкурентоспроможності, вихід на іноземні ринки тощо.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги. URL: <http://surl.li/jgmob> (дата звернення: 12.07.2023).
2. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/granty-2023/> (дата звернення: 02.08.2023).
3. Досвідчені експерти з Нідерландів (PUM). URL: <https://www.pum.nl/en> (дата звернення: 22.07.2023).
4. Служба Старших Експертів (SES). URL: <https://www.ses-bonn.de/ru/startseite> (дата звернення: 29.07.2023).
5. KNOW-HOW EXCHANGE PROGRAMME (KEP). URL: <https://www.cei.int/KEP> (дата звернення: 25.07.2023).
6. Грантова підтримка консалтингових проєктів. URL: https://www.merezha.ua/grants/ebdr-asb?fbclid=IwAR13OsnWV1eWz6W6eRta2WPwPEe6dQ5zCcFDBB8g2og_Ug9BSSFytKKmGIU (дата звернення: 05.07.2023).
7. Європейський банк реконструкції та розвитку. URL: <https://eba.com.ua/member/yebrr-yevropejskyj-bank-dlya-rekonstruktsiyi-ta-rozvytku/> (дата звернення: 26.07.2023).
8. ЄБРР: консультації для малого бізнесу в Україні. URL: https://www.facebook.com/ebdrbasukraine/?locale=uk_UA (дата звернення: 25.07.2023).

УДК: 338.124

Вікторія Мацука

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та фінансів,
Маріупольський держаний університет, Україна
v.matsuka@mdu.in.ua*

МОЖЛИВОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

BUSINESS OPPORTUNITIES DURING THE WAR

Анотація. Розглянуто можливості бізнесу в умовах війни. Виділено основні виклики з якими зустрічаються середній та малий бізнес під час відновлення роботи. Узагальнено вплив воєнних подій на бізнес. Проаналізовано підтримку середнього та малого бізнесу владою України під час війни.

Ключові слова: бізнес, підприємництво, економіка, оподаткування, економічне зростання.

Abstract. Business opportunities in war conditions are considered. The main challenges faced by medium and small businesses during the resumption of work are highlighted. The impact of war events on business is summarized. The support of medium and small businesses by the authorities of Ukraine during the war is analyzed.

Key words: business, entrepreneurship, economy, taxation, economic growth.

Створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва є одним з основних шляхів виходу держави з економічної кризи в умовах війни.